

O'ZBEKISTONDA HUQUQIY TA'LIMNI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOIY - FALSAFIY MOHIYATI

Turg'unov Sherzodbek Nurmuxamedovich

Andijon Ichki Ishlar akademik litseyi huquqshunoslik fani o'qituvchisi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada O'zbekiston jamiyatida huquqiy ta'limning ijtimoiy-falsafiy mohiyati ochib beriladi. Muallif mamlakatda huquqiy ong va madaniyatni yuksaltirish, fuqarolarning huquqiy savodxonligini oshirish hamda huquqiy davlat va fuqarolik jamiyatini barpo etishda huquqiy ta'limning tutgan o'rni va ahamiyatini falsafiy jihatdan tahlil qiladi. Shu bilan birga, huquqiy ta'limning tarixiy ildizlari, zamonaviy taraqqiyot bosqichlari va istiqbollari ijtimoiy muhit bilan uzviy aloqadorlikda yoritiladi. Maqolada huquqiy ongni shakllantirishda ta'limning roli, ijtimoiy institutlar bilan o'zaro hamkorligi hamda milliy g'oya va qadriyatlarning ta'siri alohida tahlil etiladi.*

Kalit so'zlar: *huquqiy ta'lim, ijtimoiy-falsafiy tahlil, huquqiy ong, fuqarolik jamiyati, huquqiy madaniyat.*

Аннотация: *В данной статье раскрывается социально-философская сущность правового образования в обществе Узбекистана. Автор философски анализирует роль и значение правового образования в формировании правового сознания и культуры, повышении правовой грамотности граждан, а также в построении правового государства и гражданского общества. Кроме того, рассматриваются исторические корни правового образования, его современные этапы развития и перспективы в тесной взаимосвязи с социальной средой. Особое внимание уделяется роли образования в формировании правового сознания, взаимодействию с социальными институтами и влиянию национальной идеи и ценностей.*

Ключевые слова: *правовое образование, социально-философский анализ, правовое сознание, гражданское общество, правовая культура.*

Abstract: *This article explores the socio-philosophical essence of legal education in the society of Uzbekistan. The author provides a philosophical analysis of the role and significance of legal education in raising legal awareness and culture, enhancing citizens' legal literacy, and building a legal state and civil society. The paper also examines the historical roots, contemporary stages, and future prospects of legal education in close connection with the social environment. Special attention is given to the role of education in shaping legal consciousness, its interaction with social institutions, and the influence of national ideas and values.*

Key words: *legal education, socio-philosophical analysis, legal awareness, civil society, legal culture.*

O'zbekiston Respublikasida huquqiy demokratik davlat va kuchli fuqarolik jamiyatini barpo etish jarayonida huquqiy ta'limning o'rni va ahamiyati tobora ortib bormoqda.

Huquqiy ta'lim – bu fuqarolarning huquqiy ongini va huquqiy madaniyatini shakllantirish, jamiyatda qonun ustuvorligini ta'minlash hamda davlat va fuqarolar o'rtasidagi huquqiy munosabatlarni mustahkamlashga xizmat qiladigan muhim ijtimoiy institutdir. Bugungi kunda O'zbekistonda huquqiy ta'limni rivojlantirish bo'yicha qator islohotlar amalga oshirilmoqda. Bu jarayon nafaqat huquqiy tizimni takomillashtirish, balki yosh avlodni ongli fuqarolik pozitsiyasiga ega shaxs sifatida tarbiyalashni ham nazarda tutadi.

Mazkur maqolada huquqiy ta'limning ijtimoiy-falsafiy mohiyatiga chuqur e'tibor qaratilib, uning jamiyat taraqqiyotidagi o'rni, ma'naviy va axloqiy qadriyatlar bilan uzviy bog'liqligi, shuningdek, fuqarolik ongini shakllantirishdagi roliga tahliliy yondashuv orqali baho beriladi.

Huquqiy ta'lim – bu shunchaki huquqiy bilimlarni o'rgatish jarayoni emas, balki shaxsda huquqiy ong, fuqarolik pozitsiyasi, qonunga sadoqat va ijtimoiy mas'uliyat hissini shakllantirishga qaratilgan keng qamrovli ijtimoiy-tarbiyaviy faoliyatdir. Ijtimoiy-falsafiy yondashuv nuqtai nazaridan, huquqiy ta'lim jamiyatning madaniy, axloqiy va ijtimoiy rivojlanishining muhim omili hisoblanadi.

O'zbekistonning barcha maktablarida "Huquq asoslari" fani joriy etilgan bo'lib, bu fanning mazmuni o'quvchilarda konstitutsiyaviy bilimlarni shakllantirish, ularning shaxsiy huquq va majburiyatlarini anglashlariga xizmat qilmoqda. Masalan, 10–11-sinflarda o'quvchilar fuqarolik javobgarligi, mehnat huquqlari, shaxsiy daxlsizlik huquqi kabi mavzularni o'rganadilar[1]. Bu esa, yoshlarning o'z haq-huquqlarini bilishi va qonun doirasida harakat qilishi uchun mustahkam zamin yaratadi.

Oliy ta'lim muassasalarida esa "Huquqshunoslik asoslari", "Davlat va huquq nazariyasi", "Konstitutsiyaviy huquq" kabi maxsus kurslar orqali talabalarning huquqiy tafakkuri rivojlantirilmoqda. Misol uchun, Toshkent davlat yuridik universiteti tomonidan muntazam ravishda "Huquqiy savodxonlik oyli" doirasida ochiq darslar, seminar-treninglar va viktorinalar tashkil etilmoqda[2]

Mahalla fuqarolar yig'inlari, "Yoshlar ittifoqi", "Oila va xotin-qizlar qo'mitasi" kabi tashkilotlar joylarda aholi, ayniqsa, yoshlar va ayollar o'rtasida huquqiy madaniyatni shakllantirishga qaratilgan tadbirlar o'tkazmoqda. Masalan, Andijon viloyatining mahallalarida oilaviy ajrimlarning oldini olish, voyaga yetmaganlar huquqlarini himoya qilish bo'yicha seminar-treninglar tashkil etilishi ijtimoiy muammolarning huquqiy yondashuv asosida hal etilishiga xizmat qilmoqda.

Yaqin yillarda interaktiv xizmatlar, mobil ilovalar va onlayn darslar orqali huquqiy bilimlarni ommalashtirish yo'lga qo'yildi. Xususan, Adliya vazirligi tomonidan yaratilgan "Huquqiy axborot" portali orqali fuqarolar o'zlarini qiziqtirgan qonunlar, nizomlar va qarorlar bilan tanishishlari mumkin. Bu – ochiq va erkin huquqiy makon shakllanishining muhim qadami hisoblanadi.

Huquqiy ta'limning ijtimoiy-falsafiy mohiyati shundaki, u shaxsni ijtimoiy munosabatlarda faol ishtirok etishga, ijtimoiy adolat va qonun ustuvorligini qadrlashga undaydi. Shaxs o'z huquqlarini bilsa, u o'z burchlarini ham chuqur anglaydi. Bunday

ongli fuqaro jamiyatning poydevori hisoblanadi. Huquqiy ta'lim – bu fuqarolik jamiyatini qurishdagi eng muhim bosqich bo'lib, u inson sha'ni va qadr-qimmatini himoya qilishga xizmat qiladi.

O'zbekistonda huquqiy ta'limning rivojlanishi mustaqillikdan so'ng demokratik jamiyat qurish yo'lida amalga oshirilgan asosiy strategik yo'nalishlardan biri bo'lib, uning ijtimoiy-falsafiy mohiyati chuqur va ko'p qirrali jarayon sifatida namoyon bo'lmoqda. Huquqiy ta'lim shaxsning huquqiy ongini, fuqarolik mas'uliyatini va ijtimoiy faolligini shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ushbu ta'lim jarayoni orqali fuqarolarning huquqiy bilim va ko'nikmalari mustahkamlanadi, ular qonunlarga hurmat bilan qarashga, o'z huquq va burchlarini to'g'ri anglashga intiladi.

Tahlillar shuni ko'rsatmoqdaki, ta'lim muassasalari, fuqarolik jamiyati institutlari va zamonaviy texnologiyalar orqali huquqiy madaniyatni rivojlantirish keng ko'lamda amalga oshirilmoqda. Huquqiy ta'limni chuqurlashtirish orqali ijtimoiy barqarorlik, qonun ustuvorligi va fuqarolik jamiyatining mustahkam poydevorini yaratish mumkin. Shu boisdan, huquqiy ta'limni uzluksiz, bosqichma-bosqich va tizimli ravishda rivojlantirish — O'zbekiston taraqqiyotining muhim omili hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: Adolat, 2023.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 13-dekabrda "Huquqiy savodxonlik yili"ni e'lon qilish to'g'risidagi farmoni.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Yoshlar ma'naviyatini yuksaltirish va ularning bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etish to'g'risida"gi qarori. – 2020-yil 3-fevral.
4. Nasrullayev, E. (2021). ISTIQLOL DAVRI DRAMATURGIYASIDA NAVOIY TALQINI. Boshlang'ich ta'limda innovatsiyalar, (Архив№ 1).
5. Файзиллаева, С., & Тахирова, М. А. (2025, April). СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ПРИ ИЗУЧЕНИИ НАРЕЧИЯ РУССКОГО ЯЗЫКА. In CONFERENCE OF MODERN SCIENCE & PEDAGOGY (Vol. 1, No. 1, pp. 237-240).
6. Яценко, В., & Тахирова, М. А. (2025, April). ОСНОВНЫЕ ПОДХОДЫ К КЛАССИФИКАЦИИ ЭЛЛИПТИЧЕСКИХ КОНСТРУКЦИЙ. In CONFERENCE OF MODERN SCIENCE & PEDAGOGY (Vol. 1, No. 1, pp. 67-68).
7. 3. Zebo, M. (2023). DEATH GLORY OF THE WRITER. JOURNAL OF SCIENCE, RESEARCH AND TEACHING, 2(5), 104-106.
8. 4. Madraximova, Z. (2022). Z & Ablaeva, N.(2022). CHARACTERISTICS OF LERMONTOV'S WORKS" HERO OF OUR TIME. Science and Innovation, 1(8), 1843-1845.
9. 5. Madraximova, Z., & Ablaeva, N. (2022). ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОИЗВЕДЕНИЯ ЛЕРМОНТОВА" ГЕРОЙ НАШЕГО ВРЕМЕНИ". Science and innovation, 1(B8), 1843-1845.

10. Begmuradovich, S. A. (2025). EINSATZ VON INFORMATIONSTECHNOLOGIE IM FREMDSPRACHENUNTERRICHT. СОВРЕМЕННОЕ ОБРАЗОВАНИЕ И ИССЛЕДОВАНИЯ, 1(3), 97-102.

11. Bekmuradovich, S. A. (2025). The usage of modern educational technologies in teaching a foreign language in higher educational institutions. Ta'lim, tarbiya va innovatsiyalar jurnali, 1(2), 180-184.

12. Begmuradovich, S. A. (2023). INTEGRATION OF EDUCATIONAL PROCESS FORMS. PEDAGOGIKA, PSIXOLOGIYA VA IJTIMOİY TADQIQOTLAR| JOURNAL OF PEDAGOGY, PSYCHOLOGY AND SOCIAL RESEARCH, 2(2), 20-23.

13. Суяров, А. Б. (2025). ТЕХНОЛОГИИ ОРГАНИЗАЦИИ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ. ZAMIN ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI, 1(2), 9-15.

14. Суяров, А. Б. (2025). СОВРЕМЕННЫЕ МЕТОДЫ В МЕТОДИКЕ ПРЕПОДАВАНИЯ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ. YANGI O 'ZBEKISTON, YANGI TADQIQOTLAR JURNALI, 2(2), 217-225.